

Kristjan Verbič, predsednik Udruženja malih akcionara Slovenije

Kako radnici da sačuvaju vlasnička prava

Mali akcionari po pravilu su svedeni na nivo statista • U Srbiji udruživanje nije odmaklo dalje od pokušaja • Slovenačko udruženje zastupa manjinske deioničare u više od 30 sporova

RAZGOVOR

Beograd - Srpski privatizacioni model, zasnovan na prodaji većinskih paketa akcija jednom vlasniku uz marginalizovanje manjinskih deoničara, doveo je do toga da je svaka treća privatizacija poništena. Loš izbor kupaca, odabiranih isključivo po principu „ko da više“, u mnogim slučajevima rezultirao je rasparčavanjem imovine preduzeća i otpuštanjem radnika, bez podizanja proizvodnje, što ovakve firme danas, kada su vraćene u državne ruke, mahom čini neizlečivim. Mali akcionari, uglavnom bivši i aktuelni radnici tih preduzeća, po pravilu su svedeni na nivo statista, što je za posledicu imalo njihove svakodnevne proteste svih prethodnih godina. Ipak, da privatizacija ne mora da bude takva i da postoje načini prodaje državne imovine u kojima mali deoničari i u praksi zadržavaju svoja vlasnička prava, pokazuje primer Slovenije.

Prema rečima Kristjana Verbiča, predsednika Udruženja malih akcionara Slovenije (VZMD), položaj malih akcionara u Srbiji je „sličan onom sa kojim smo se mi suočavali u Sloveniji pre osnivanja udruženja“.

- Akcionari su bili sistematično izigravani i oštećivani. Zato je

od velikog značaja udruživanje za zaštitu interesa i imovine malih akcionara, koji udruženi i složni mogu biti važan činilac odlučivanja u preduzećima. U Srbiji je bilo nekoliko pokušaja organizovanja ovakvih udruženja, ali se nažalost nikad nije otišlo dalje od samog pokušaja - kaže Verbič, dodajući da je za sedam godina, koliko VZMD postoji, položaj malih akcionara u Sloveniji poboljšao iako se svi deoničari i dalje ne tretiraju jednako, kao u uređenim privredama.

Kako objašnjava Verbič, korist od udruživanja u praksi dolazi od toga što VZMD sada, recimo, učestvuje u više od 30 sudskih postupaka u kojima štiti interese manjinskih deoničara, a uključen je i u raspravu o relevantnoj zakonodavnoj aktivnosti.

Prema njegovim rečima, da bi bivši radnici aktivno učestvovali u poslovnim planovima kompanija i zaštitili svoje interese, jedan od prvih koraka treba da bude osnivanje nacionalnog udruženja koje bi čuvalo interese malih akcionara.

- Sad je pravo vreme za to, utoliko više u Srbiji, gde su pojedini za ovo važni procesi još uvek u toku, a istovremeno ne postoji udruženje koje bi efikasno štitilo interese malih akcio-

nara na nivou pojedinih preduzeća, u zakonodavnim postupcima, pokretanjem sudskih postupaka, uspostavljanjem akcionarskih sporazuma i pozitivne prakse korporativnog upravljanja - kaže ovaj stručnjak.

U Sloveniji je, kako dodaje, proces privatizacije započeo pre 20 godina podelom vlasničkih sertifikata svim državljanima, koji su zatim uložili deonice u privatizacione fondove ili direktno u određena preduzeća - često u ona u kojima su bili zaposleni.

- U situaciji u kojoj su praktično svi državljani postali akcionari, a nisu bili uspostavljeni odgovarajući sistemi informisanja ili zaštite, došlo je do brojnih prevara čije se posledice i dan danas osećaju u Sloveniji. U firmama sa pretežno „raspršenim“ vlasništvom i akcionari sa manjinskim udelom mogu ostvariti upravljačka prava. Zbog toga je veoma važno udruživanje i usklađeno delovanje malih akcionara, jer inače nemaju mogućnost uticaja na poslovanje preduzeća. U uređenim ekonomijama je segment manjinskih akcionara često poželjan u vlasničkoj strukturi, jer predstavlja faktor stabilnosti. Radničko vlasništvo dakle ima i

one veoma pozitivne, i one problematične osobine, ali se može povući nekoliko paralela sa pojedinim karakteristikama nekačasnijeg političko-ekonomskog sistema samoupravnog socijalizma. U VZMD-u se često susrećemo sa situacijama u kojima su radnici-akcionari izloženi pritiscima i šikaniranju, posebno kad je menadžment preduzeća povezan sa značajnim ili većinskim vlasnikom, a ovaj želi da stekne još veći udeo u vlasništvu - naravno, po što nižoj ceni. U ovakvim slučajevima, između ostalog, akcionare organizujemo u Akcionarske sporazume i stičemo pregovaračku poziciju za prodaju zajedničkog paketa deonica malih akcionara pod najboljim uslovima. Pri tom pregovaraju stručni saradnici VZMD-a, i zato akcionari, koji su istovremeno i radnici, ne mogu da budu neposredno izloženi pritiscima, a korektan odnos prema radnicima-akcionarima je u ovakvim slučajevima jedan od pregovaračkih uslova VZMD-a - zaključuje Verbič.

A. Milošević

Većinski paketi beže sa berze

- Model privatizacije većinskog vlasništva kroz javnu aukciju, odnosno tender negativno je uticao na razvoj tržišta kapitala u Srbiji, gde su se preostali manjinski paketi kupovali jedino iz razloga zaokruživanja vlasništva i izlaska sa berze, što nije pogodovalo akcionarima sa manjinskim udelom. Trgovanje tim paketima je učestvovalo u godišnjim prometima Beogradske berze sa svega pet do sedam odsto, što se smatra nedovoljnim za razvijanje tržišta kapitala - naglašava Verbič.

Strana / Page: 10

Rejting / Reach: 29643

Država / Country: SERBIA

Površina članka / Size: 361 cm2

2 / 2

Lakše je kad udruženje u ime malih akcionara pregovara
sa većinskim vlasnikom: Kristijan Verbič